

УДК 325

Майданик А. І.*Науковий керівник: Сидорук Т. В.,
доктор політичних наук, професор*

МІГРАЦІЙНА КРИЗА В ЄС ТА ЇЇ ВПЛИВ НА БЕЗПЕКОВУ СИТУАЦІЮ У СВІТІ

У статті розглянуто основні чинники міграційної кризи в ЄС, проблему створення шляхів нелегальної міграції та їх вплив на безпекову ситуацію у світі. Проаналізовано кількість мігрантів у ЄС та способи вирішення проблем нелегальної міграції європейськими інституціями.

Ключові слова: Європейський Союз, мігранти, міграційна криза, національна безпека, співробітництво, міграційні потоки, біженці, нелегальна міграція.

Maidanyk A. I.

EUROPEAN MIGRANT CRISIS AND ITS IMPACT ON THE SECURITY SITUATION IN THE WORLD

In article, the main factors of the EU migration crisis, the problem of creating illegal migration routes and their impact on the security situation in the world. The number of migrants in the EU and ways of solving the problems of illegal migration by the European institutions are analyzed.

Key words: European Union, migrants, migration crisis, national security, cooperation, migration flows, refugees, illegal migration.

Міграція являє собою гуманітарну катастрофу, яка виникла через великий потік мігрантів у Європу з охоплених війнами країн Африки й Близького Сходу. Міграція – це складне і комплексне соціальне явище, яке в силу своїх наслідків має безпосередній вплив на безпеку у всьому світі.

Великий потік мігрантів загрожує існуванню Шенгенської угоди, а непорозуміння між державами ЄС щодо розселення мігрантів ускладнюють стосунки між країнами та призводять до розколу в ЄС. Оскільки масовість міграційних процесів створює загрозу появи фі-

нансових проблем для країн ЄС, то для облаштування мігрантів виділяють кошти не тільки Єврокомісія, а й уряди окремих країн.

Враховуючи наведені вище факти можна стверджувати, що міжнародна міграція населення за умов прогресу процесів глобалізації та розширення всесвітніх економічних відносин займає пріоритетне місце у перспективах розвитку сучасного суспільства.

Аналізуючи дослідження та публікації останніх років щодо міграційної політики та протидії нелегальній міграції, слід визначити таких авторів, як А. Фітісова, О. Малиновська, О. Відлер, М. Оврамець, І. Яковина та Г. Луцишин. Висновки з досліджень авторів різноманітні: деякі дотримуються тверджень щодо можливості розпаду Європейського Союзу, інші ж переконують, що уряди європейських країн знайдуть спосіб подолання проблеми. Проте усі науковці стверджують, що криза все ж існує, і це гостре питання, що потребує вирішення та пошуку дієвих методів шляхів його вирішення. Та все ж відсутність комплексних знань щодо вирішення міграційних проблем робить політичні дії в цій сфері набагато менш ефективними.

Метою статті є розгляд основних тенденцій і чинників міграційної кризи в ЄС, аналіз кількості мігрантів у ЄС та способів боротьби з кризою, а також вивчення нелегальної міграції у контексті її безпосереднього впливу на безпекову ситуацію у світі. Загострення міграційної кризи в країнах ЄС вимагає вироблення напрямів її подолання і врегулювання нелегальних міграційних потоків.

Весною 2015 року економічна та політична нестабільність у країнах Африки та Близького Сходу спричинила появу великої кількості біженців та нелегальних мігрантів до Європейського Союзу, відповідно дані статистики зросли у кілька разів. Зважаючи на те, що до 2015 року європейські країни в загальному давали притулок близько 280 тис. осіб у рік, то з січня по вересень 2015 року кількість осіб та нелегальних мігрантів сягала 700 тис., а до кінця року побила всі рекорди та зросла до 2 млн. На жаль, до розподілу такої великої кількості біженців європейські країни були не готові та не вжили попередніх безпекових дій, тут і з'явилися дискусії щодо «міграційної кризи» та обговорення щодо шляхів розв'язання цієї проблеми [3].

Ангела Меркель пропонувала державам Євросоюзу вирішувати всі проблеми, що стосуються біженців, спільно. Франція та Німеччина, яких ця проблема дуже турбувала через великий потік біженців до їх країн, відстоювали позицію, що передбачала собою квоти в розподілі мігрантів. Проте Угорщина та інші менші країни виступили проти цього. Восени держави, що входять до Вишеградської

групи, прийняли рішення не дотримуватися принципу квоту та відмовилися від цього.

Торішній президент Європарламенту Мартін Шульц зазначив, що головною проблемою, яка виникла через мігрантів, є не великий потік мігрантів, а недостатня залученість усіх країн задля прийняття спільних правил вирішення проблем з їх розселенням, а це, у свою чергу, створює проблему нерівномірного навантаження на міграційні служби окремих держав Європи. Як наслідок, великий потік осіб, що мігрують, створює ризики [1], що загрожують існуванню Шенгенської угоди, а суперечності між державами ЄС щодо розподілу осіб спричиняють ще більший розкол в ЄС.

Люди мігрують до Європи, сподіваючись на вищий рівень життя. Це мігранти з Близького Сходу, Африки та Азії. Іранці, афганці, сирійці та турки перетинають європейський кордон за допомогою трьох шляхів: Західними Балканами й Середнім та Східним Середземномор'ям. Деякі міграційні коридори проходять через Україну. Таким чином, вони розраховують через кордон потрапити в Угорщину [5], а потім дістатися до багатших та безпечніших країн ЄС.

Подолання кордону будь-якої країни без відповідних документів неможливе. Через це біженці часто плывуть Середземним морем нелегальним шляхом. Контрабандисти надають їм можливість перейти кордон приблизно за 700 євро. Багато мігрантів під час переправи хворіють, страждають від зневоднення або тонуть. Якщо проаналізувати статистику, то можна простежити, що з початку 2018-го р. півтори тисячі мігрантів загинули [7]. Близько 76 тисяч перетнули кордон Середземним морем. Слід теж зазначити, що Німеччина надає притулок майже двом третинам осіб, що сподіваються на статус біженця у ЄС.

Задля вирішення проблеми міграційної кризи держави члени ЄС створили спільну комплексну міграційну політику, основа якої базується на принципі солідарності в безпекових питаннях країн, а також на домовленості про розподіл біженців за квотами та соціальної адаптації мігрантів. Інакше кажучи, кожна держава, що входить до Європейського Союзу, зобов'язалася забезпечити притулок для певної кількості біженців і спільно покращувати контроль міграційних потоків та безпекових аспектів.

Більше того, щоб зробити потік нелегальних мігрантів меншим, додатково було укладено угоду з Туреччиною щодо можливості розміщення в ній певної кількості біженців [4].

Пізніше ситуація склалася так, що принцип розподілу біженців між країнами за квотами виправдав себе не в усіх державах ЄС. Як приклад, Мальта, Фінляндія заповнили свою квоту на 94%, а Польща та Угорщина категорично відмовилися надавати притулок мігрантам, хоча на їхню частку припадало відповідно 7 тис. і 1,3 тис. осіб [9].

Очевидно, що в сучасних умовах, коли криза вже знаходиться на стадії ескалації, система квотування є несвоєчасною та не такою необхідною. Така політика має мало шансів на ефективний результат тоді, коли щодо неї потрібен консенсус і згода усіх двадцяти восьми держав, що входять до Євросоюзу [8].

Не зважаючи на прогресивні зрушення у розв'язанні проблеми, улагодження питань виглядає все ж як бажаний уявний тріумф. Старання ЄС, на жаль, так і не призвело до створення дієвих механізмів контролю за міграцією та чітких алгоритмів вирішення проблеми.

Проте поразка ліберального та лівого крила Євросоюзу виявилась остаточною. Більше того, необхідний новий міграційний вектор ЄС не спроможний запобігти гуманітарній кризі у Північній Африці та на Близькому Сході, саме в тих регіонах, що спричинили появу великої кількості біженців [7].

Аналізуючи вищезазначену ситуацію, слід окреслити, що зовнішнє безпекове середовище ЄС набуває стрімких змін. Це є наслідком трансформації основи проблем, а також масштабом цих проблем.

Поступово з'являються загрози зовнішньої агресії. Оскільки держави ЄС розраховують на те, що нападів з боку держав не буде, то вважається, що безпекове середовище ЄС є безпечним для кожного громадянина. Проте, це не зовсім так, прогресивний метод використання «гібридної війни» в конфліктах, таких як в Україні, наприклад, демонструє, що треті країни можуть активувати недержавні сили [2], щоб розпочати дестабілізаційні дії в рамках ЄС. Особливого значення такі загрози набувають у країнах Балтії.

Непорозуміння на міжетнічній та міжрелігійній основі серед мігрантів стають звичайною буденністю на сучасному етапі, необхідно звернути увагу на активну пропаганду радикального ісламізму з боку терористичної організації Ісламська держава і стане зрозуміло, що велика кількість біженців проявляє неповагу до норм та традицій держав, в якій вони перебувають.

В багатьох інтерв'ю громадяни європейських країн скаржаться безпосередньо на те, що замість того, щоб допомога біженцям надавалася на території їх власних країн, ЄС впускає мігрантів до себе. Отже, ЄС покладає зусилля не на вирішення «коріння проблеми», а

бореться лише з її наслідками, які створюють загрозу безпековому середовищу ЄС.

Узагальнюючи вище викладене, слід зазначити, що можливі наслідки міграційної кризи в ЄС можуть стати доволі непередбачуваними. Найближчим часом проблема інтеграції біженців в соціальне життя Європи буде однією із найскладніших для регулювання. Аналізуючи ситуацію останніх років, можна побачити, що багато мігрантів із Африки та Близького Сходу під впливом релігійного фундаменталізму створюють загрозу європейській безпеці всередині ЄС.

На політичній арені загострилася проблема нелегальної міграції. ЄС умовно поділився на два табори: одні закривають кордони та вживають дії щодо безпеки у державі, інші ж, навпаки – надають притулок біженцям. Задля того, щоб вирішити проблему з величезними міграційними потоками в ситуації кризи, потрібно мати не лише загальний бюджет, спільну позицію, але необхідно мати й чітку комплексну середньострокову та довгострокову стратегію.

Терористична загроза та міграційна криза змушують держави ЄС у короткостроковій перспективі реформувати Шенгенський кодекс про кордони з веденням необхідної комплексної систематичної перевірки громадян ЄС.

ЄС потребує консенсусу для відходу від пошуку ситуативних рішень і вироблення довгострокової стратегії, яка полягатиме не лише в укріпленні морських кордонів, програмі переселення та впровадженні інтеграційних механізмів для тих, хто уже прибув в Європу, але і у розбудові та ресурсозабезпеченні цих механізмів в Туреччині, Лівані та Йорданії, щоб попередити міграцію в ЄС. Європейська комісія наполягає на виробленні єдиного переліку для ЄС як одного з елементів спільної політики. Саме тому ці питання потребують проведення подальших досліджень і вимагають залучення до їх вирішення експертів багатьох галузей.

Джерела та література

1. European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union. URL : <http://frontex.europa.eu> (дата звернення 05.03.2020).
2. Statistical office of the European Union. URL : <http://ec.europa.eu/eurostat> (дата звернення 02.03.2020).
3. Відлер О. М. Загальноєвропейський досвід протидії нелегальній міграції. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 2. С. 75.

4. Дубинський В. Німеччина та Австрія погодились прийняти біженців, що прямують з Угорщини. URL : <http://dw.com/uk/a-18695173> (дата звернення 04.03.2020).

5. Жалдак О. Протягом двох днів кордони Австрії перетнуло 20 тис. біженців. URL : <http://unn.com.ua/uk/news/1502796-protyagom-dvokh-dniv-kordoni-avstriyi-peretnulo-20-tis-bizhentsiv> (дата звернення 02.03.2020).

6. Ленглі Е., Каплюк К. Чому біженці так прагнуть до Німеччини? URL : <http://dw.com/uk/a-18693203> (дата звернення 06.03.2020).

7. Мельникова К. Криза солідарності. Країни ЄС посварилися через квоти на прийняття мігрантів. *Закон і Бізнес*. URL : http://zib.com.ua/ua/117121-kraini_es_posvarilisya_cherez_kvoti_na_migrantiv.html (дата звернення 03.03.2020).

8. Перегляд «Дубліна» та центри для мігрантів: Чому Євросоюз знову на межі кризи. URL : <https://ua.112.ua/golovni-novyni/perehliad-dublinu-ta-tsentry-dlia-mihrantiv-chomu-yevrosoiuz-znovu-na-mezhi-kryzy-451252.html> (дата звернення 03.03.2020).

9. Швеція закриває свій кордон із Данією через біженців. URL : http://gazeta.ua/articles/life/_sveciya-zakrivaye-svij-kordon-iz-daniyeyu-cherez-bizhenciv/669606 (дата звернення 04.03.2020).